

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО РОБОТИ НАД ЧИСЛІВНИКАМИ У ТЕХНІЧНИХ ВУЗАХ

Петро ДЕЙКУН (Ніжин, Україна)

Стаття присвячена проблемі підготовки вчителя іноземної мови до навчання числівників студентів технічних вузів. З урахуванням знань студентів, отриманих у школі, запропоновано диференціювати роботу над одиницями двох груп, пов'язаних із повсякденним життям і спеціальними цілями, підпорядкованими опису агрегатів і технічних процесів.

The article focuses on teaching numerals to mechanics students. Taking into account their school knowledge the author suggests differentiating work at two groups of numerals connected with everyday life and specific purposes of describing various devices and technical processes.

При навчанні студентів технічних вузів специфічного опрацювання потребують багато мовних одиниць. Одним із найбільш складних явищ англійської мови є числівники, які належать до універсального засобу вираження кількісних відношень у трьох планах: семантичному, граматичному та лексичному [4: 34].

Робота над числівниками у технічному вузі залежить від їх вживаності в процесі вивчення англійської мови, що дає підстави поділити ці одиниці на дві групи: одна пов'язана з повсякденним життям і не має безпосереднього відношення до спеціальності, інша використовується для опису технічних агрегатів і процесів. Найбільш поширеною моделлю нумеральних сполучень, поширеною в повсякденному спілкуванні, вважають *числівник + іменник*, напр., *two dogs, five students, four pistons, two valves* тощо. Її частотність пояснюється самою природою нумеральних сполучень – слугувати номінацією кількісних ознак фрагментів дійсності [3: 123]. Найбільш важливим різновидом цієї моделі, який залучається при навчанні мови для спеціальних цілей, є сполучення числівника зі словами міри і ваги, назвами грошових знаків, часу, тобто одиницями, які співвідносяться з семантичним полем кількості, напр., *three dollars, two weeks, five kilometres* тощо.

При тренуванні числівників у повсякденному вживанні спираємося на ситуації, пов'язані з щоденною діяльністю студентів: опис класної кімнати, робота над датами, обговорення свят, днів народження тощо.

Уживання кількісних числівників першого та другого десятків активізуємо на початку першого заняття, обговорюючи у фронтальному режимі число об'єктів у класній кімнаті, поступово збільшуючи їхню кількість до двох десятків:

Викладач: *How many doors (ceilings, blackboards) are there in the room?*

Студент: *There is one door (ceiling, blackboard).*

Викл.: *How many windows are there in the room?*

Ст.: *There are two windows.*

Викл.: *How many lamps are there on the ceiling?*

Ст.: *There are three lamps on the ceiling.*

Викл.: *How many walls are there in the room?*

Ст.: *There are four walls in the room.*

Викл.: *How many flowers are there in the room?*

Ст.: *There are five flowers in the room.*

Викл.: *How many desks are there in the room?*

Ст.: *There are nine desks in the room.*

Викл.: *How many seats are there in the room?*

Ст.: *There are eighteen seats in the room.*

Після цього фронтального обговорення викладач нагадує студентам як утворюються числівники від 13 до 19 і присвячує наступну фронтальну вправу одиницям другого десятка:

Викл.: *How many chairs are there in the room?*

Ст.: *There are eighteen chairs in the room.*

Викл.: *How many coats are there in the wardrobe?*

Ст.: *There are eighteen coats in the wardrobe.*

Викл.: *How many pictures are there on the walls?*

Ст.: *There are thirteen pictures on the walls.*

Викл.: *How many books are there on the shelf?*

Ст.: *There are sixteen books on the shelf?*

Перед підсумовуванням обговореного викладач просить студентів оглянути предмети, що відповідають кожному числівнику і по черзі описувати кімнату та присутніх, послідовно просуваючись від одного об'єкта до двадцяти. Якщо студент не може назвати наступний предмет, перелік продовжує інший.

У другій частині першого заняття працюємо над числівниками, які означають дати народження, починаючи з фронтальної роботи над роком народження, який у більшості студентів групи збігається. Вчитель пояснює як читається дата, яка в англійській мові складається з двох числівників. Спочатку нагадуємо утворення та вимову числівника *nineteen* (*nine + teen*), а потім аналізуємо творення числівника *ninety*, до якого додається індивідуальний рік народження, напр., *nineteen ninety + six (seven, eight)*.

Для тренування порядкових числівників залучаємо дні народження студентів у такій послідовності. Вчитель запитує, хто народився певного числа, напр., *Who was born on the first (second)?*, а студенти відповідають, додаючи назву місяця згідно з моделлю, написаною на дошці: *I was born on the first of February*. Ця вправа продовжується до тих пір, поки всі студенти не розкажуть про свої дати народження.

Робота над порядковими числівниками продовжується на наступних заняттях на матеріалі дат: студенти записують її на дошці прописом, напр., *Monday, the twenty-first of September*. На початку кожного заняття черговий доповідає про дату та число відсутніх, що дозволяє протиставити кількісні та порядкові числівники, напр., *Today is the third of September. Three students are absent*. Викладач запитує студентів, що вони робили в попередні дні місяця, використовуючи сусідні порядкові, напр., *What did you do on the second of September?* Для підтримання навичок вживання порядкових числівників після обговорення дати на початку кожного заняття вчитель просить студентів пригадати, хто з однокурсників або видатних людей народився у той день або напередодні.

Особливу увагу приділяємо роботі над числівниками, пов'язаними зі святами й народними повір'ями: Днем знань 1 вересня, Різдом 7 січня, 8 Березня, Днем Перемоги 9 травня. Напередодні викладач запитує студентів, як вони святкуватимуть, а після них цікавиться, чи реалізували вони свої плани. Числівник “тринадцять” тренуємо, коли заняття випадає на тринадцяте число місяця, запитуючи студентів чи вірять вони в те, що ця цифра нещаслива і просячи пригадати випадки невдач, пов'язаних із цією датою.

Розглянуті прийоми роботи над повсякденним вживанням числівників спрощують їх використання при опрацюванні спеціальних текстів із підручника *Англійська мова* [1]: *The Diesel Engine* (с. 84-86), *Rotary Cultivators* (с. 131-132), *John Deere-8550* (с. 157-158).

Робота над числівниками для спеціальних цілей визначається одиницями, які вживаються у відповідних темах. Зважаючи на те, що текст *The Diesel Engine* містить числівники *1, 10, 16, 750, 5000, 5500, 20000*, на дотекстовому етапі тренуємо студентів у правильному вимовлянні тисяч, тому що одиниці до тридцяти постійно опрацьовуються під час навчального процесу. При роботі над числівниками, що позначають тисячі, викладач спочатку нагадує правило про їхнє утворення, звертаючи особливу увагу на відсутність закінчення множини, характерного для іменника [2: 150].

При тренуванні спочатку вчимо студентів називати цілі тисячі за допомогою запитань на зразок:

How many kilogrammes of potatoes did your family grow last summer?

How many kilogrammes of potatoes did your neighbours grow last summer?

How many kilogrammes of potatoes did your relatives grow last summer?

How many kilogrammes of potatoes did your friend's family grow last summer?

How many litres of milk does your cow give every month?

How many litres of milk does your cow give every year?

What is the population of your village?

What is the population of your town?

How many students study at our institute?

На другому етапі вчимо студентів сполучати тисячі з сотнями та десятками, використовуючи таблицю, яка містить дані про щорічний обсяг врожаю, отриманого на навчально-науковому виробничому підрозділі інституту:

Crops	2008 (c)	2009 (c)
peas	160	540
oats	370	170
rye	2020	1090
barley	3490	1420
wheat	3860	3300

На другому етапі вчимо студентів читати числівники повністю, для чого використовуємо уточнений варіант попередньої таблиці:

Crops	2008 (c)	2009 (c)
peas	149	497
oats	344	156
rye	1866	1009
barley	3213	1309
wheat	3557	3036

Робота завершується вправою на прогнозування майбутнього врожаю на основі даних попередніх років. Після перелічених підготовчих вправ читання студентами числівників, ужитих у тексті, не викликає труднощів.

При роботі над наступним текстом – *Rotary Cultivators* (с. 131-132) – вчимо студентів використовувати числівники для позначення довжини та дробів, що передбачає супутнє засвоєння таких одиниць як *meter, kilometer, diameter* та скорочень *rpm, mph, km/h, ft*. На дотекстовому етапі спочатку тренуємо вимову слів *meter, centimeter, millimeter, kilometer*. Для цього викладач пропонує студентам виміряти лінійкою різні предмети у класній кімнаті у міліметрах: ручок, зошитів, книжок, парт, вікон, дверей, дошки тощо. Один студент вимірює, інший, що стоїть поряд з ним, каже розміри у міліметрах, третій записує їх на дошці цифрою, а четвертий – словом. Якщо мовний варіант на дошці правильний, студенти записують його у зошит. На наступному етапі виміри, подані у міліметрах, перетворюємо у метри. Цю роботу один із студентів виконує на дошці, а решта – на місцях.

При тренуванні десяткових дробів нагадуємо студентам правила їхнього читання: ціла частина відокремлюється від дробової не комою, а крапкою, яка читається *point*. Кожна цифра як цілої, так і дробової частини десяткового дробу читається окремо. Нуль читається *nought*, тобто, 35.204 – *three five point two nought four* [2: 153].

Після нагадування правила викладач викликає студента до дошки для перетворення записаних раніше вимірювань у десяткові дроби. На післятекстовому етапі на матеріалі словосполучень із тексту тренуємося у трансформації метрів у міліметри, а міліметрів у метри: *457 mm, 1.2-2.4 m, 3 m, 250 mm, 230 mm*.

Вивчення числівників узагальнюється на матеріалі тексту *John Deere 8550* [1, с. 150], який містить нумеральні одиниці різних розрядів. Тому студенти отримують домашнє

завдання скласти списки різних моделей машин або тракторів, що містять числівники. Назви цих моделей обговорюються на початку заняття. Потім викладач цікавиться, які з них є на навчально-науковому виробничому підрозділі інституту та запитує, чи є там трактори *John Deere 8550*. Отримавши заперечну відповідь, викладач цікавиться, чи він необхідний для навчально-наукового виробничого підрозділу. Студенти не можуть дати точну відповідь, оскільки не знають технічних характеристик тракторів цього типу. Викладач пропонує звернутися до тексту і ознайомитися з ними. Під час роботи над текстом студенти записують технічні характеристики трактора *John Deere 8550* у таблиці на дошці й у зошитах.

Спочатку вголос читаємо перший абзац тексту: *The USA equipment giant Deere Company produced an all new 4-WD 8550 tractor The tractor is rated at 276 kW (370 hp) – that is a 34.7 % increase on its previous biggest model.*

Після ознайомлення з першим абзацом студенти зазначають, що в ньому подана загальна характеристика трактора і записують відповідні дані в першу колонку таблиці. Далі читаємо решту абзаців, поступово вносячи дані про цю модель трактора у відповідні колонки таблиці:

General characteristics	Parts	Characteristic of the parts	Improvements
Fuel tank – 908 litres	engine	276 kW (370 hp) 15,6 litres	34.7 % increase on its previous model
PTO output – 224 kW at 2100 rpm		1200 mm long and high 889 mm wide 1500-2100 rpm Bore and stroke measure 140 by 127 mm	40% heavier than next model 27% more powerful
Efficiency – 81% 59,2 kg of mass for each k/w of engine power	chassis	3378 mm wheelbase height – not higher than 4 metres turning radius – 5,7 m ground clearance – 425mm	203 mm longer than the 8450 and 8650 models
	hydraulics	transmission/hydraulic reservoir – 166 litres three-point linkage lift capacity of the linkage – 4589 kg.	

Після читання тексту один із студентів характеризує трактор, користуючись таблицею і мовною моделлю: *Something is/has...*. Наприклад: *The capacity of the tractor linkage is 4589 kg*. Потім студенти індивідуально виконують 5 речень із вправи Б, на стор. 159 [1], знаходячи у тексті відповіді на запитання: 1. *What is the rated power of the new 8550 tractor?* 2. *What advantages has the V8 design engine?* 3. *What are the operating speed range and the PTO output of the tractor's engine?* 4. *What are the height and the ground clearance of the new tractor?* 5. *What are the main characteristics of the hydraulic system?* Після виконання вправи викладач викликає одного студента до дошки і він, користуючись таблицею, відповідає на запитання вправи, які його товариші читають із місць. Підсумовуючи роботу над текстом, викладач просить ще одного студента охарактеризувати трактор *John Deere 8550* без опори на таблицю.

Таким чином, робота над числівниками у технічному вузі передбачає їхній поділ на дві групи, пов'язані з повсякденним вживанням, яке здійснюється на кожному занятті з залученням оточення та дат, та у зв'язку зі спеціальними темами, що передбачає дотекстове опрацювання числівників, які вживаються у відповідних текстах. Перспективи подальшого

дослідження полягають у підборі матеріалів для аудитивної роботи над числівниками у повсякденних і спеціальних контекстах.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бородіна Г.І. Англійська мова : підручник для студентів факультетів механізації сільськогосподарських вузів / Г.І.Бородіна, А.М.Спевак, Т.Г.Богущька. – К. : Вища школа, 1994. – 205 с.
2. Верба Л.Г. Граматика сучасної англійської мови / Л.Г.Верба, Г.В.Верба. – К. : ТОВ "ВП Логос", 2003. – 352 с.
3. Швачко С.А. О нумеральных сочетаниях английского языка // Структурные аспекты слова и словосочетания / С.А.Швачко. – Калинин : Калининск. гос. у-т, 1980. – С. 123-127.
4. Швачко С.О. Квантитативні одиниці англійської мови : перекладацькі аспекти / С.О.Швачко. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 128 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Петро Дейкун – старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Ніжинського агротехнічного інституту Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Наукові інтереси: методика викладання англійської мови для спеціальних цілей.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Ольга ДІОРДІЯЩЕНКО (Первомайськ, Україна)

У статті проаналізовані питання підготовки сучасних вчителів іноземних мов, досліджено питання їх професійної компетентності та запропоновані підходи щодо формування професійної компетентності учителя на сучасному етапі.

The problems of training the modern teachers of foreign languages are being analyzed in this article, the questions of their professional competence are being researched and the approaches of formation professional competence of teachers in nowadays are being proposed.

Проблема підготовки педагогічних кадрів нової генерації в контексті гуманізації і демократизації освіти в Україні постає сьогодні особливо гостро й пов'язана з тенденціями розвитку світового співтовариства. Це у повній мірі стосується питання підготовки вчителів іноземних мов. Поступове перетворення України в більш відкрите суспільство стало стимулювати широкий розвиток міжнародного співтовариства. Це, в свою чергу, вплинуло на соціальний статус іноземної мови як навчального предмета й поклато ще більшу відповідальність на професійну компетентність учителя іноземних мов. Крім того, розповсюдження нових інформаційних технологій, серед яких важливе місце посідають комп'ютерні мережі, можливість виходу в Інтернет висувають особливі вимоги до підготовки вчителя іноземних мов, пов'язуючи його імідж з професіоналом інноваційного типу.

Сьогодні досить часто якість професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя розглядається через поняття “професійна компетентність”. В теорії педагогічної освіти воно використовується паралельно з такими поняттями як “професіоналізм”, “педагогічна майстерність”, “готовність до педагогічної діяльності”. Взагалі, характеризуючи одну й ту ж проблему, означені педагогічні категорії мають особливі змістові відтінки й вживаються в різних контекстах.

Так, готовність до педагогічної діяльності визначається як характеристика потенційного стану вчителя відносно його професійної діяльності. В цілому, готовність до дії трактується як стан мобілізації всіх психофізичних систем людини, що забезпечують ефективне виконання професійних дій. Під готовністю розуміють озброєність людини необхідними для успішного виконання дій знаннями, вміннями та навичками. Nowadays

Зміст поняття “готовність” психологи та педагоги розглядають як єдність трьох компонентів: когнітивного, емоційного, пов'язаного з поведінкою (Д. Катя, Д. Керч, М. Кровгильд); сукупність мотиваційних, пізнавальних, емоційних, вольових якостей особистості (Э.Т. Козлов, Ю.М. Кулюткин); передумову цілеспрямованої діяльності, її реалізації, стійкості та ефективності (К.М. Дурай-Новакова, М.І. Д'яченко, Л.О. Кандилович); єдність спонукального (мотиваційного) і виконавчого (процесуального) компонентів (В.І. Селиванов); новоутворення (Л.С. Виготський, Д.Б. Ельконін); психічний стан (А.Й. Капська, А.Г. Мороз, В.О. Сластьонін). Проте наведені точки зору не суперечать